

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Protokoll

Samisk kirkeråd

Rådsmøte

Snåase – Snåsa

15.-16. mars 2017

Tilstede:

Sara Ellen Anne Eira
Oddvin Bientie, forfall dag 1
Margareth Ranberg
May Bente Jönsson
Olav Øygard
Tåamma Bransfjell, vara for Oddvin Bientie første dag.

Forfall:

Mikkel Eskil Mikkelsen, ingen vara
Siri Broch Johansen, ingen vara
Oddvin Bientie hadde forfall 15. mars, vara Tåamma Bransfjell møtte i hans sted
Tåamma Bransfjell deltok med forslags- og talerett dag 2.

Fra sekretariatet:

Risten Turi Aleksandersen
Vidar Andersen
Tove-Lill Labahå Magga
Øyvind Meling

Møtet ble åpnet med morgenandakt ved Olav Øygard. I tillegg til rådsmøte ble det holdt møter med eksterne. Samisk kirkeråd møtte sametingsråd Inger Eline Eriksen hvor det ble blant annet samtalt om forsoningsak.

Samisk kirkeråd møtte også Snåsa menighet og Saemien Åålmege. Fra Snåsa menighet deltok sogneprest Ole Vinther, og medlem i menighetens samiske utvalg, Marja Leena Jåma. Fra Saemien Åålmege deltok nestleder Sonja Danielsen og rådsmedlemmene Laila Lifjell, prest for sørsamer Einar Bondevik, diakon Bertil Jönsson og daglig leder Monika Kappfjell. Sekretariatet tok med seg samtalepunktene videre fra begge møtene. Samisk kirkeråd besøkte kultursenteret Saemien Sijte samme dag.

Dag 2 holdt Oddvin Bientie morgenandakten. Olav Øygard lyste velsignelsen til slutt. Møtet hevet kl 1220.

Saksliste:

SKR 01/17 Protokoller

SKR 02/17 Referater

SKR 03/17 Orienteringer

SKR 04/17 Samisk kirkelig valgmøte – sammendrag av høring

SKR 05/17 Oppfølging av forsoningskonferansen

SKR 06/17 Høring – Hjertespråket

SKR 07/17 Årsrapport 2016

SKR 08/17 Forskrift om endring av forskrift om Den norske kirkes medlemsregister

SKR 09/17 Nordsamisk korallbokprosjekt

SKR 10/17 Møteplan 2018

SKR 01/17 Protokoller

Sammendrag

1. Protokoll fra Samisk kirkeråd møte i Kárášjohka- Karasjok 5. - 6. desember 2016

Vedtak

Samisk kirkeråd godkjenner protokollen

SKR 02/17 Referater

Sammendrag

1. Protokoll fra møte i Kirkerådet 7.- 9. desember 2016
2. Protokoll fra Mellomkirkelig råd 29. - 30. november 2016
3. Minnesanteckningar 11. november 2016 Gudstjenstmöte
4. Minnesanteckningar Barn- og ungdomskommittémöte 5. desember
5. Minnesanteckningar styrgruppsmöte 28. november 2016

Vedtak

Samisk kirkeråd tar referatene til orientering

SKR 03/17 Orienteringer

Orienteringer fra generalsekretæren

1. Tråante 2017

– festgudstjeneste 6. februar og samisk kirkelig seminar 7. februar

2. Appell under Global markering mot Standing Rock i Oslo 1. desember 2016

3. Deltagelse høringer om utredningen Hjertespråket i Tromsø og Kautokeino

4. Deltagelse prøvelesing av tekster fra arbeid med bibel på nordsamisk i Kautokeino og Karasjok

5. Lulesamisk bibelprosjekt

– møte i representantskap 9. mars og konferanse 5. - 6. april på Drag

6. Sørsamisk bibelprosjekt

– møte i sørsamisk eierforum 16. januar

7. Møte med leder Nord - Hålogaland bispedømmeråd 7. mars 2017

Dokumenter, brev, henvendelser

1. Invitasjon til seminar i Tråante 7. februar

2. Evaluering samisk konfirmantleir for årene 2014 - 2016

3. Tekstrekker samisk nasjonaldag. 31. januar 2017

4. Offerformål samefolkets dag 19.januar 2017

5. Høring - endring av forskrift om forvaltningsområdet for samisk språk. 2.januar 2016

6. Informasjon til menighetene om Samisk konfirmantleir 2017. 16. januar 2017

7. Representant til Samisk ungdomsutvalg i Den norske kirke. 17.januar

2017

8. Innbydelseskort Samiske kirkedager

Mediesaker

Mediesaker er vedlagt i eget dokument

Vedtak

Samisk kirkeråd tar sakene til orientering

SKR 04/17 Samisk kirkelig valgmøte – sammendrag av høring

Sammendrag fra høringen er fra 45 instanser som leverte inn høringsuttalelse til Samisk kirkelig valgmøtet. Høringsuttalelsene sier at det er mange som ønsker at dette blir opprettet, samtidig er det også grunn til å se på hvordan organiseringen av Samisk kirkelig valgmøte kan forenkles.

Vedtak

1. Samisk kirkeråd ønsker fortsatt å arbeide videre med opprettelse av Samisk kirkelig valgmøte.

2. Samisk kirkeråd endrer fordelingen av antall delegater til følgende fordeling:

-Samisk kirkeråd: 7 delegater

-Saemien Åålmege: 2 delegater

-2 delgater fra hvert sokn i forvaltningsområdet for samisk språk= 20 delegater

-Bispedømmer sør for Nidaros: En delegat fra hvert bispedømme = 8 delegater

-Samiske representanter i de tre nordligste bispedømmerådene= 3 delegater

-2 delegater oppnevnt av hvert av de tre nordligste bispedømmerådene = 6 delegater

-Samisk ungdomsutvalg = 2 delegater

Det samiske kirkelige valgmøtet har med dette 48 delegater.

3. Samisk kirkeråd ber sekretariatet arbeide videre med en saksutredning som legges fram for Samisk kirkeråds neste møte. Samisk kirkeråd ber sekretariatet om å tydeliggjøre møtets øvrige funksjoner og budsjett.

SKR 05/17 Oppfølging av forsoningskonferansen

Sammendrag

Saken er en nærmere gjennomgang av viktige elementer for et kirkelig granskningsarbeid og en offentlig sannhets- og forsoningskommisjon om de overgrep som samer har blitt utsatt for i forbindelse med kolonisering og fornorskning.

Disse elementene er at et slikt arbeid må bygge på menneskerettighetene, bestrebe fullverdig deltakelse for alle, følge demokratiske prinsipper og være tverrfaglig. Urfolks rettigheter som nevnt i ILO konvensjonen nr. 169 og Urfolkserklæringen må ligge til grunn i arbeidet.

Offentlige institusjoner må involveres fordi involvering ansvarliggjør dem. I forbindelse med et granskningsarbeid vil det være behov for en kritisk refleksjon rundt den tidsavgrensning som ligger i ordet fornorskning. Fornorskningspolitikken avgrenses gjerne til en tidsepoke som begynner fra omkring 1850 og varer fram til 1960/70-tallet. Men det er viktig at prosesser forut for epoken også inkluderes fordi de skapte forutsetningene for fornorskningspolitikken.

Vedtak

Saken er en nærmere gjennomgang av viktige elementer for et kirkelig granskningsarbeid og en offentlig sannhets- og forsoningskommisjon om de overgrep som samer har blitt utsatt for i forbindelse med kolonisering og fornorskning.

Disse elementene er at et slikt arbeid må bygge på menneskerettighetene, bestrebe fullverdig deltakelse for alle, følge demokratiske prinsipper og være tverrfaglig. Urfolks rettigheter som nevnt i ILO konvensjonen nr. 169 og Urfolkserklæringen må ligge til grunn i arbeidet. Offentlige institusjoner må involveres fordi involvering ansvarliggjør dem. I forbindelse med et granskningsarbeid vil det være behov for en kritisk refleksjon rundt den tidsavgrensning som ligger i ordet fornorskning. Fornorskningspolitikken avgrenses gjerne til en tidsepoke som begynner fra omkring 1850 og varer fram til 1960/70-tallet. Men det er viktig at prosesser forut for epoken også inkluderes fordi de skapte forutsetningene for fornorskningspolitikken.

Samisk kirkeråd ser på alt samisk kirkelig arbeid i Den norske kirke som del av en forsoningsprosess. Når samisk kirkeliv synliggjøres, bidrar det i den kirkelige forsoningsprosessen.

1. Samisk kirkeråd viser til sitt vedtak i sak 32/16 og vil arbeide videre for å få igangsatt en kirkelig granskningsprosess av Den norske kirkes rolle i fornorskningen av samene. Samisk kirkeråd vil ta initiativ overfor Mellomkirkelig råd og Kirkerådet for å starte samtaler om saken med mål om felles forståelse, felles prosess og mål om denne saken. En kirkelig granskning inkluderer en faglig og kritisk gjennomgang av kirkens teologi og teologiens vitenskapsteoretiske syn som begrunnet kirkens rolle i koloniseringen og fornorskningen av samene. Før en granskningsprosess igangsettes er det viktig å gjennomtenke arbeidets mandat og innretning. Det er naturlig at rammene for en slik kirkelig granskingprosess utredes og behandles i rammen av revideringen av Strategiplan for samisk kirkeliv.

2. Samisk kirkeråd vil sammen med Mellomkirkelig råd og Kirkerådet vil arbeide opp mot sentrale myndigheter for at det nedsettes en offentlig sannhets- og forsoningskommisjon. Samisk kirkeråd vil at Den norske kirke også blir kan bli en del av en slik kommisjon. I første omgang inkluderer det å søke samarbeid med andre institusjoner, organisasjoner og fagmiljøer for å få en økt oppmerksomhet rundt behovet for en slik granskning.

Følgende momenter anser Samisk kirkeråd som viktige i et granskningsarbeid eller en sannhets- og forsoningskommisjon:

3. Fra Samisk kirkeråd er det et krav om at et granskningsarbeid og et arbeid med sannhet og forsoning må bruke ILO konvensjonen nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater og FNs urfolkserklæring (UNDRIP) og som grunnlag for å sikre samenes

rettigheter som urfolk. Dette gjelder spesielt kravet om fri, forhåndsinformert samtykke (free, prior and informed consent).

4. Samisk kirkeråd vektlegger at offentlige institusjoner må involveres både slik at deres historie granskes, og fordi involvering i prosessen ansvarliggjør dem. De er ansvarlig for at dagens strukturer, systemer, lovgivning og ressursforvaltning ikke lar gammel urett reproduseres eller finne nye former.

5. Kommisjonen må være tverrfaglig, fordi problemstillinger knyttet til fornorskning dekker faglig sammensatte fenomener, og mange sektorer i dagens samfunn. Fornorskning som et fenomen som oppsto som følge av fornorskingspolitikken berører svært mange samfunnsområder og sektorer. Av den grunn bør arbeidet være tverrsektorielt og tverrfaglig begrunnet.

6. En kommisjon må bygge på menneskerettighetene og være inkluderende ved at den bestreber fullverdig deltakelse for alle og følger demokratiske prinsipper. Det betyr både å få frem de individuelle historiene med individet i sin kontekst, samtidig som fokus også må være rettet mot andre sosiale enheter som grupper, institusjoner og samfunn. På den måten kan man rette få frem konsekvensene av fornorskningen for det sivile samfunn, og de uformelle institusjoner.

7. Samisk kirkeråd ser behov for en kritisk refleksjon omkring den tidsavgrensningen som er innebygget i fornorskningbegrepet. Fornorskingspolitikken avgrenses gjerne til en tidsepoke som begynner fra omkring 1850 og varer fram til 1960/70-tallet. Dette kan føre til at prosesser som ligger forut for fornorskningsepoken ikke gjøres relevante, selv om de skapte forutsetninger for fornorskingspolitikken.

SKR 06/17 Høring – Hjertespråket

Sammendrag

Den norske kirke er bedt om å komme med sine innspill til NOU 2016:18 Hjertespråket. Utredningen er lagt frem av Samisk språkutvalg som ble oppnevnt av regjeringen og Sametinget i september 2014. Utvalgets oppgave var å gjennomgå lovverk, tiltak og ordninger for sør-, lule- og nordsamisk språk i Norge. Målet med gjennomgangen har vært å vurdere og foreslå tiltak for å sikre funksjonelle og likeverdige offentlige tjenester på samisk.

Høringssvaret fra Den norske kirke er vedlegg i denne saken.

Vedtak

Samisk kirkeråd vedtar høringssvaret fra Den norske kirke med de endringsforslag som fremkom på møtet.

SKR 07/17 Årsrapport 2016

Sammendrag

Årsrapporten for 2016 følger samme mal som årsrapporten for 2015.

I 2014 ble malen endret slik at den følger de oppdaterte Bestemmelser om økonomistyring i staten.

Årsrapporten inneholder seks deler, med følgende benevnelse og rekkefølge:

I. Leders beretning

II. Introduksjon til enheten og hovedtall

III. Årets aktiviteter og resultater

IV. Styring og kontroll i enheten

V. Vurdering av framtidsutsikter

VI. Årsregnskap

Kirkerådet skal, etter tildelingsbrevet, publisere årsrapporten på nettsidene til Den norske Kirke.

Vi gjør oppmerksom på at tallmaterialet i rapporten er unntatt offentlighet frem til 15. mars.

Vedtak

Samisk kirkeråd godkjenner de delene av årsrapporten 2016 som omhandler samisk kirkeliv med de innspill som fremkom i møtet.

Samisk kirkeråd foreslår følgende tillegg under Rekruttering og frivillighet, s 32:

- Mange prester har lært noen liturgiske ledd på samisk, og dette er svært viktig. Det er imidlertid vanskelig å finne rom for tilfredsstillende utdanning i samisk for kirkelig ansatte som arbeider i forvaltningsområdet for samelovens språkregler.

Innspillet sendes til Kirkerådet for videre behandling.

SKR 08/17 Forskrift om endring av forskrift om Den norske kirkes medlemsregister

Sammendrag

Den norske kirke ble fra 1. januar 2017 opprettet som et selvstendig rettssubjekt og organer for Den norske kirke opptrer ikke lenger på vegne av staten. Som en følge av dette vil det være opp til Kirkemøtet å sette føringer for hvordan verktøy som medlemsregisteret på best mulig måte kan understøtte kirkes kjerneoppgaver, samt møte de fremtidige forventningene til både ansatte og allmennheten. Kirkerådet har sett behov for å oppdatere forskrift om Den norske kirkes medlemsregister blant annet for å tydeliggjøre forholdet mellom sentral og lokal behandlingsansvarlig, oppdatere begrepsbruk slik at den samsvarer mer med dagens praksis samt styrke informasjonssikkerheten i medlemsregisteret. Kirkerådet foreslår å sende vedlagte forslag til forskrift om Den norske kirkes medlemsregister på høring våren 2017 med henblikk på behandling på Kirkemøtet i 2018.

Vedtak

1. Samisk kirkeråd ber Kirkerådet å utarbeide et forslag til endring i forskriftene om Den norske kirkes medlemsregister, som gjør det mulig for medlemmer i Den norske kirke å føre opp opplysninger om egen samiske språkbruk og ønske om å bli betjent på et av de samiske språk. En slik registrering av samisk språk må være frivillig for medlemmene.
2. Samisk kirkeråd ber om at det i høringen om endringene i forskriftene til medlemsregistret for Den norske kirke, sikres at menighetene i forvaltningsområdet for Samisk språklov får et særlig ansvar for å uttale seg om muligheter for registreringen av samisk språk i medlemsregistret.

SKR 09/17 Nordsamisk koralbokprosjekt

Den norske kirke har i sin strategiplan for samisk kirkeliv vedtatt at det skal utarbeides en koralbok for Sálbmagirji og Sálbmagirji II. Administrasjonen har sendt søknader om finansiering til Sametinget, Eckbos legater og Kulturrådet. Vi venter svar i løpet av våren 2017. I prosjektbeskrivelsen er det lagt opp til at Samisk kirkeråd skal oppnevne en koralbokkomite for prosjektet. Siden Samisk kirkeråd ikke har ordinært møte før i september 2017, så foreslår administrasjonen at AU i Samisk kirkeråd får myndighet til å vedta prosjektrammene og oppnevne koralbokkomiteen slik at arbeidet kan starte opp så raskt som mulig dersom prosjektet innvilges midler.

Vedtak

Samisk kirkeråd gir myndighet til AU i Samisk kirkeråd til å vedta prosjektrammene og å oppnevne korallbokkomite slik det er beskrevet i prosjektskissen.

SKR 10/17 Møteplan 2018

Sammendrag:

Sekretariatet i De sentralkirkelige råd foreslår følgende møteplan for rådsmøtene 2018. Samisk kirkeråd og Mellomkirkelig råd har brukt å ha felles møte annenhvert år og sekretariatet legger til rette for dette i dette forslaget.

Samisk kirkeråd

1. møte: 7.-8. mars

Sted: Drag

2. møte: fellesmøte med Mellomkirkelig råd 5.-7. september

Sted: Tromsø

3. møte: 28.-29. november

Sted: Trofors

Vedtak:

Samisk kirkeråd vedtar følgende møteplan for 2018

1. møte:

21. – 22. februar

Sted: Ájluokta - Drag

2. møte:

5.- 7. september

Sted: Tromsø

3. møte:

28.-29. november

Sted: Trofors/Aarporte-Hattfjelldal

SAMISK KIRKERÅDS HØRINGSSVAR TIL NOU 2016:28 HJERTESPRÅKET

1. Innledning

I NOU 2016: 18 har utvalget vurdert mange ulike forslag til løsninger og har lagt til grunn en bred tolkning av det mandatet utvalget har fått. Dette tror Samisk kirkeråd har vært riktig, fordi det spenner over flere fagfelt og er svært omfattende. Utvalget viser at de har forstått hvordan situasjonen for samiske språk er i det samiske samfunnet i dag i de fire landene der samene bor. Det at utvalget har forankret rapporten i menneskerettighetene og i folkeretten er sentralt ut fra mandatet, og bidrar til å sikre en ivaretagelse av staten Norges forpliktelse overfor samene som urfolk i Norge. Samisk kirkeråd mener det er svært viktig å ivareta de konstitusjonelle betingelsene som er gjeldende i Norge, samtidig som det er viktig å respektere det juridiske urfolksgrunnlaget slik dette er nedfelt i de internasjonale konvensjoner som staten Norge har ratifisert. Det gjelder særlig de som har en semikonstitusjonell status og har forrang i forhold til norsk lov.

Samisk kirkeråd mener NOU 2016:18 "Hjertespråket" i sin utredning danner et godt grunnlag for å vedta lovendringer som fører til større måloppnåelse på de områder som er nedfelt i utvalgets mandat. Utvalgets mandat vektlegger det å skape rammer for og å finne gode løsninger. Mandatet gir også rom for å se på hvordan gjeldende ordninger kan tilpasses dagens organisering av offentlig sektor. Mandatet peker på hvordan statens myndigheter kan sikre funksjonelle og likeverdige offentlige tjenester på samisk, og finne frem til hvordan teknologiske løsninger kan styrke og forenkle bruken av de samiske språkene.

Samisk kirkeråd vil her gi redegjørelser for hvordan Samisk kirkeråd vurderer utvalgets forslag. I den sammenheng viser vi til kap. 1.1.1. *Avgrensning av mandatet*;

«Utvalget har ikke funnet å kunne behandle spørsmålet om kirkelige tjenester inngående. Utvalget vil imidlertid presisere at innspillet fra Samisk kirkeråd på vegne av den norske kirke er i tråd med utvalgets grunnsyn. (Merknad 1; Samisk kirkeråds innspill følger som vedlegg 2 til utvalgets utredning). Utvalget har funnet det riktig at det i stor grad ligger opp til Den norske kirke å videreutvikle sitt arbeid med samiske språk i det samiske språkområdet. Utvalget anbefaler imidlertid at retten til bruk av samisk i Den norske kirke videreutvikles samsvar med innspillene fra samisk kirkeråd og utvalgets øvrige forslag.» (NOU 2016:18 side 15).

Den norske kirke er, som et offentlig organ i Norge, innrettet i henhold til de samme folkerettslige bestemmelser som statens myndigheter har. Dette innebærer forpliktelse til å skape rammer og å finne gode løsninger, gode organiseringsformer som skaper likeverdighet mellom samer og ikke-samer i den tjenesteytinga som Den norske kirke har ansvar for. Av den grunn er denne utredningen svært relevant også for Den norske kirke, og nedslagsfeltet er det samme.

Samisk kirkeråd støtter med dette opp under helheten i forslagene fra utvalget. I tillegg knyttes det merknader til de av utvalgets forslag som har relevans for kirken, da tiltaksutformingen og de ordninger som foreslås i utredningen også berører kirkens arbeid, fordi nedslagsfeltet er det samme. Samisk kirkeråd har i tillegg noen kritiske merknader til at utvalget ikke har funnet det formålstjenelig i større grad har vektlagt ordninger som bidrar til å

bevare og styrke det eksisterende samarbeidet mellom de av statens myndigheters formelle institusjoner og øvrige offentlige og private ikke-formelle og uformelle institusjoner.

Som eksempel kan nevnes samarbeid mellom barnehage, skole og menighetene tjenesteyting som for eksempel samisk trosopplæring og samisk ungdomsarbeid. Utvalget har ikke sagt noe om at barnehager og skoler er pålagt å samarbeide med hjemmene og lokalsamfunnet. Dette er faktorer som rent faglig må sies å være avgjørende for at samisk språk skal være levende også i fremtiden.

Samisk kirkeråds kommentarer til aktuelle kapitler og forslag til lovendringer:

Kommentar til kap 3. Utvalgets grunnsyn.

Det heter avslutningsvis i kap. 3 på side 48: "For å sikre et helhetlig og forutsigbart språkarbeid, er det en forutsetning at aktører og effektive tiltak etableres som permanente og varige ordninger".

Samisk kirkeråds vurdering:

- 1) *Fra fornorskning til identitetsbygging:* Staten og kirken har hatt et felles ansvar for fornorskningen av samene i Norge, og for den fornorskningspolitikken som lå til grunn for dette. Dette forhold er godt beskrevet i dette kapitlet, uten at dette forhold trekkes med videre i utredningen. Samisk kirkeråd registrerer at utvalget i sin avgrensning har besluttet at kirkens tjenesteyting ikke behandles i utredningen. Samisk kirkeråd stiller likevel spørsmål ved at utvalget har valgt å utelate beskrivelser av kirkens rolle i det samiske samfunnet, all den tid kirken hadde en så sentral rolle i fornorskingsarbeidet. Samisk kirkeråd vil her peke på det forhold at Den norske kirke har helt frem til 01.01.2017 har vært en statskirke, og de endringer som da ble gjort er fremdeles forankret i grunnlovens bestemmelser om Den norske kirke, som en folkekirke i Norge.
- 2) *Ansvar for samiske språk/ Barnehage og skole/ Tjenestetilbud på samiske språk .* Utredningen inneholder ikke vurdering av den betydningen som samarbeid mellom barnehage – hjem, eller skole-hjem har for samiske barns samiskspråklige utvikling, og ei heller samarbeidet eller samhandlingen mellom barnehage, skole og menighetens trosopplæring. Stortinget bevilger hvert år penger til Den norske kirkes trosopplæring på bakgrunn av at Stortinget vedtok å igangsette Trosopplæringsreformen i 2004, med en gjennomføringsperiode på ti år. Med denne reformen ble ansvaret for trosopplæringen overført fra skolene til menighetene. Menighetens trosopplæring kan derfor betegnes som en "ikke-formell" offentlig opplæringsarena. Den er ikke obligatorisk slik grunnskolen opplæring er. I grunnskolen har barn opplæringsplikt, og rett til å gå på en skole. Videregående skole er heller ikke obligatorisk, men er et tilbud til alle som har fullført grunnskolen. Trosopplæring i menigheten er et tilbud til alle døpte i Den norske kirke.

Det er forskningsmessig belegg for å hevde at samiske barn som opplever å få opplæring på samisk på flere av sine opplæringsarenaer, i større grad enn andre vil tilegne seg samisk som talespråk. (Øzerk, K. 1992a og 1992b). Med det menes at de kan produsere muntlig språk på en kulturfortrolig måte, med spontane ytringer i

formelle og uformelle sammenhenger. Barn som behersker muntlig språk, vil da ha et godt grunnlag for å tilegne seg samisk skriftspråk, og å lære å lese og skrive på samisk, noe som kan omtales som en spesifikk skolebasert språkferdighet. Barn tilegner seg de språk som de kommuniserer på i sine nære relasjoner.

Det å møte det språket de har tilegnet seg og bruker til daglig, på flere samfunnsarenaer vil være en stor fordel for den videre språkutvikling. Samisk kirkeråd vil her peke på at dette fenomenet vil kunne belyses innenfor den del av det som i mandatet heter: *å redegjøre for gjeldende ordninger, tiltak og regelverk knyttet til de samiske språkene, og vurdere hvordan disse kan tilpasses dagens organisering av offentlig sektor og sikre funksjonelle og likeverdige offentlige tjenester på samisk.*

Et relevant spørsmål i den sammenheng er hvordan statens myndigheter kan sikre rekruttering av samisktalende til offentlige stillinger i fremtiden. Samisk kirkeråd vil her peke på at dette er den største utfordringen i forhold til de samiske språkenes utvikling, som også Den norske kirke berøres av. Menighetene er helt avhengig av at det utdannes samiskspråklige medarbeidere som kan ansettes i fagstillinger i Den norske kirke. I den sammenheng pekes på at tospråklige barn som opplever å kunne bruke sine samiske språk på flere offentlige arenaer, vil kunne øke muligheten for at de forblir samisktalende. Det øker muligheten for at de velger samisk som opplæringspråk i skolen og at de vil kunne ta utdanning som gjør det mulig å rekruttere dem til samiskspråklige yrker. I denne sammenhengen vil Samisk kirkeråd peke på at også menighetene i Den norske kirke, er å betrakte som en offentlig institusjon som har ansvar for å betjene barna på samisk, og som dermed bidrar til at barn forblir samisktalende.

Samisk kirkeråd vil med dette synliggjøre det ansvar og oppgaver som Samisk kirkeråd har for å bevare, styrke og videreutvikle de samiske språkene. Kirkemøtet har, som er det øverste organ i Den norske kirke, vedtatt «Strategiplan for samisk kirkeliv» i 2011. Dette planverket har nedfelt mål som gjelder alle nivåer i kirken, og «Plan for samisk trosopplæring» er en del av dette planverket. Samisk kirkeråd arbeider med produksjon av samiskspråklige læremidler, både digitale, trykte og lydbaserte. Samisk kirkeråd har også et samisk ungdomsarbeid, der et av målene er å rekruttere samiske ungdommer til yrker som kan sikre at samisk kirkeliv har samiskspråklige ansatte i fremtiden.

I den sammenheng kan det her også pekes på at det er nedfelt i menneskerettighetene at alle mennesker har en individuell rett til å utøve sin tro sammen med medlemmer av sin egen gruppe. Dette kan sies å berøre utvalgets mandat. Offentlige helseinstitusjoner i Norge, er ansvarlig for å se til at de samiske brukerne / beboerne har mulighet til å delta i samisk kirkeliv. Dette er forskriftsfestet og en svært viktig del av samiske pasienters rettigheter.

Utvalget spør i dette kapitlet om rett til å bruke samisk skal knyttes til individ, eller sikres gjennom en plikt? Samisk kirkeråds vurdering er at det å knytte det til individet, i form av individuelle rettigheter. Dette fordi forvaltningslovens bestemmelser da kan danne rammene for en klagebehandling. Som same har hvert enkelt individ rettigheter som er nedfelt som grupperettigheter for samene som et folk. Dette gjelder for eksempel barn i grunnskolealder, Det at de har opplæringsplikt, gjør at om de blir innlagt på sykehus eller andre offentlige institusjoner, er opplæringsplikten fortsatt gjeldende, og da må tilbudet være organisert fra skoleiers side. Samiske barn har da en likeverdig rett til å få utøve sin opplæringsplikt i form av samiskopplæring. Om skoleeier ikke sørger for et slikt tilbud har foresatte klagerett. Slike forhold er i liten

grad belyst i utredningen. Dette nevnes her som et eksempel på hvorfor det ikke er tilstrekkelig at offentlige instanser har en plikt. En individuell rettighet kan i form av formelle vedtak, sikres gjennom klagebehandling i henhold til forvaltningsloven, dersom den offentlige instansen / institusjonen ikke oppfyller sin forpliktelser. En plikt alene, vil ikke på samme måten, være tilstrekkelig for å sikre rettigheter for samene i Norge. Dette er synliggjort i evalueringen av Kunnskapsløftet samisk (K06S), som det også vises til i utredningen.

- 3) Avsluttende bemerkninger: Det er positivt at utvalget mener det er behov for mer informasjon om tilbud som allerede eksisterer. Dette må gjelde alle samiskspråklige tilbud som er opprettet med offentlige midler. Denne informasjonsplikten må også kunne omfatte menighetenes samiskspråklige trosopplæring og all annen kirkelig betjening på samisk. Den norske kirke har på selvstendig grunnlag forpliktet seg til å yte tjenester på samisk, også etter at kirken ble et selvstendig rettssubjekt med forankring i Grunnloven. (Viser til vedlegg 2 i utredningen; brev til Samisk språkutvalg fra Samisk kirkeråd v/ Tore Johnsen). All den tid dette er tilbud som er etablert med offentlige midler, må det være rom for at tilbudene inngår som en del av all annen offentlig virksomhet i et lokalsamfunn.

Utvalget foreslår at en skal bort fra prosjektbaserte og midlertidige ordninger, og satse mer på institusjonsforankring og varige og mer permanente ordninger. Samisk kirkeråd mener at dette er helt sentralt for måloppnåelse i alle sammenhenger og støtter dette forslaget.

Utvalget slår fast at det kreves en kraftinnsats fra offentlige og private aktører, organisasjoner og andre. Samisk kirkeråd vil her peke på at det som her omtales som "andre" også kan omfatte kirkens tjenesteyting, menighetens samiske trosopplæring, samisk diakoni og Samisk kirkeråds arbeid med å skape rom for bruk av samiskspråklig materiell og samiskspråklige tiltak i regi av menighetene. Det finner sted en betydelig flerfaglig og tverrfaglig virksomhet, rettet mot samiskspråklige barn, unge og voksne, i regi av kirken. Dette er tiltak som bidrar til at det gjøres krafttak lokalt, og som i størst grad kan synliggjøres og betraktes som likeverdige bidrag til å styrke og bevare de samiske spåkene i det norske samfunnet.

Kap. 4 Samene i Norge. Fornorskning og identitetsbygging.

Samisk kirkeråds vurdering:

Kapittel 4 inneholder en ekstern utredning som gir historisk fremstilling av fornorskingsprosessens betydning for de samiske språkenes stilling i dag. Det fremheves i dette kapitlet at fornorskningens konsekvens for de språklige aspektene, er det som er hovedsaken. Samisk kirkeråd vil her peke på at kirken og staten sto sammen i bestrebelsene for å iverksette fornorskningspolitikken, og bærer et felles ansvar for konsekvensene.

I kortversjonen av Hjertespråket, side 4, under overskriften: Innledende betraktninger heter det: "Utvalget bemerker at det likevel i liten grad ser ut til å foreligge dokumentasjon på hvordan fornorskningen foregikk lokalt og hvordan fornorskningen har påvirket enkeltindivider." (NOU 20016:18, 1. Sammendrag kap 1.1 Samlet oversikt over utvalgets forslag).

Samisk kirkeråd har følgende kommentar til dette utsagnet i utredningen:

- Gjennom hele forordningsperioden var det ingen konstitusjonelt skille mellom kirke og stat, og denne forordning har eksistert helt frem til og med 2016. Fra den 01.01.2017 ble Den norske kirke blitt et privatrettslig organ, men fremdeles eksisterer det en konstitusjonell forankring i Grunnloven, som gir Den norske kirke en posisjon som offentlig organ i Norge. Den norske stat var i alle år en evangelisk luthersk stat, som legitimerte sin makt gjennom teologiske ideer. Etter Luthers tenkning bar kongen et guddommelig mandat i både det verdslige og det åndelige regimentet. I dette maktregimet influerte kirkens teologi både lovverket og hele statsordningen. Prester var embedsmenn og kirke og skole hadde felles mandat. Luthers forklaring til det 4. bud, om å ikke sette seg opp mot de som Gud har satt til å råde, omfattet også statens myndigheter. Dette var en del av staten og kirkens bekjennelsesgrunnlag. Dette var et potent middel for å legitimere og konstituere kolonialistisk makt, og å planlegge og gjennomføre forordningspolitikken som fulgte etter kolonialiseringen av samiske områder i Norge.
- Det er disse fakta som danner grunnlaget for Samisk kirkeråds arbeid for at det må igangsettes et statlig og kirkelig forsoningsarbeid i regi av det offentlige. (Denne saken er pt. under behandling i Den norske kirkes organer).

2. Fra folkerett til praksis

Kap. 5; Samiske språklige rettigheter i henhold til folkeretten.

I dette kapittelet legges det et grunnlag for hvorfor og hvordan utvalget forankrer sine forslag i folkerettens bestemmelser. Det handler om samenes individuelle og kollektive språklige rettigheter og om samenes rett til å forvalte og bestemme over "det samiske språket". Den siste delen omhandler selvbestemmelsesretten og retten til konsultasjoner. I tillegg nevnes retten til å lære språket.

Samisk kirkeråds vurdering:

- Barnekonvensjonens bestemmelser har to paragrafer som omhandler urolksbarn. Samisk kirkeråd stiller spørsmål ved at dette ikke er tatt med i utredningen, all den tid Barnekonvensjonen har en semikonstitusjonell status i Norge.
- Utvalget omtaler "barn rett til å lære samisk". Hvilke grupper av samiske barn gjelder dette? Gjelder dette barn som ikke har hatt mulighet til å tilegne seg samisk i sitt lokalmiljø, og hva menes da med dette? Er det samisk språkopplæring i skolen det da menes. Her synes det som om utvalget har vært upresis i sin beskrivelse, all den tid både samiskdominert tospråklige samiske barn og samiske barn som er norskdominert tospråklig samisk norsk, er omfattet av retten til å få et tilbud om samisk språkopplæring i skolen. Noen av dem har i henhold til opplæringsloven mulighet til å ha opplæring både i og på samisk, mens andre kun får mulighet til opplæring i samisk. Dette er ikke tilstrekkelig belyst i utredningen, ut fra at det synes som om man peker mot den gruppen av samiske barn som er norskdominert tospråklig, og som ikke har tilegnet seg samisk som talespråk. Er det de som skal lære samisk?
- Samiske barns rettigheter omfatter slik Samisk kirkeråd kan se, både opplæring i og på samisk, og opplæring i fag med et samisk innhold. Språk er som kjent et kommunikasjonsmiddel som består av symboler: lyder som er fremstilt ved bokstaver for å danne ord, som har et referanseinnhold. Ord settes sammen til setninger, som fremstiller et innhold som er kulturelt forankret. Et eksempel er ord for sne, som er kontekstuellet forankret i områder der samene bor, hvor det er vinter. Det samme vil

gjelde for religiøsitet, både samisk religion og samisk kristendom. De samiske språkene har som alle andre språk i verden mange ulike funksjoner, og er utviklet i gitte sammenhenger og omhandler et kulturelt innhold. Av den grunn skal barn lære mer enn bare språk. De skal lære et faglig innhold som tilsvarer det språket omhandler. Språk er mer enn ord og lyder. Det har et fullstendig og uttømmende kunnskapsinnhold, som bærer både det som har vært, det som er og det som kommer. Dette er nedfelt i Opplæringslovens bestemmelser, og omhandler mer enn det å "lære samisk". Målet med folkerettens bestemmelser som skal sikre at det er likeverdighet mellom de to folk, hvis områder staten Norge har etablert sitt territorium på. Samiske barn har på samme vis som de barn som har norsk som det språket de får opplæring på i skolen, den samme rett til å lære å lese og ha opplæring i alle fagene i skolen på sitt eget språk.

- Barnekonvensjonen har dessuten bestemmelser sikrer at alle barn i Norge skal ha et samisk innhold i opplæringen, og dette er i dag nedfelt i Opplæringsloven. Dette er en svært sentral bestemmelse som kan danne et holdningsmessig og kunnskapsmessig bakteppe for det tilbudet som samiske barn har i skolen. Folkeretten forplikter statens myndigheter langt ut over det at "samiske barn skal lære samisk. Samiske barn tilegner seg samisk, på lik linje med at norske barn tilegner seg norsk. Forskjellen mellom urfolk og de øvrige statsbærende folk består i at samiske barn også tilegner seg norsk. Dersom de ikke får opplæring i og på samisk, står de i fare for å bli norskdominert tospråklige, eller monospråklig i det norske språket. Assimilering er fortsatt i dag et problem for urfolk og språklige minoriteter, så også i Norge. Kirkemøtet i Den norske kirke har vedtatt at i alle menigheter der det bor samer, skal det være samisk trosopplæring. Målet er at barn som bor i norskdominerte område kan oppleve at både skolen og menigheten kan samarbeide om å gi de samiske barna samiskspråklig opplæring og et samisk innhold, på to opplæringsarenaer. Det handler om en trosopplæring som bygger på samisk kristendom med en samiskspråklig pedagogisk innretning. Dette er mer enn det å lære samisk, eller det ha trosopplæring på samisk. Målet må være at offentlige institusjoner skal utvikle tjenestetilbud som oppfyller samiske barns opplæringsrettigheter, slik disse er nedfelt i Barnekonvensjonen.

Kap 6.5 Utvalgets vurdering

I dette kapitlet fremheves at det ikke er likeverdighet mellom de tre offisielle samiske språkene nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk språk, med hensyn til infrastruktur, forskning, terminologiutviling, ordbøker, gramatikk, lærebøker og muligheten til å ta høyere utdanning.

Nordsamisk språk er i en særstilling. Utvalget peker på det ansvar som offentlige myndigheter har, og særlig Sametingets ansvar å fremme en mer likeverdig situasjon mellom de tre offisielle samiske språkene. Utvalget konkluderer også med at det også er nødvendig med en styrking av de mindre samiske språkene; pitesamisk og skoltesamisk, men at dette forutsetter økt bevissthet og planlegging innenfor de institusjoner som arbeider med å fremme samisk språk og samisk kultur.

Samisk kirkeråd har følgende merknad til utredningens innhold:

Utvalget peker på det faktum at valg av ord og termer som er enspråklige; som språk, og samisk språk, osv, ikke er akseptabelt. Samisk kirkeråd mener dette er svært positivt og en

viktig og betydningsfull vurdering som må følges opp med tiltak som gjør at en får en faglig innretning av lovforslagene som er i tråd med dette.

Utredningen har i liten grad sagt noe om den betydning ledelse har innenfor offentlige institusjoner, og leders ansvar for å sikre at ikke det er monospråklige og majoritetstospråklige normer som er rådende innenfor de ulike virksomheter. En leder kan sørge for at virksomhetens faglige utvikling bygger på forskningsbaserte kunnskaper, som for eksempel minoritetstospråklighet, samfunnrettet pedagogikk og flerspråklighetspedagogikk, systemrettet endringsarbeid og systemrettede tiltak som ville kunne ført til bedre måloppnåelse. Det er i dag god tilgang på forskningsbasert kunnskap, om hva som skal til for å nå målet om å ivareta språkernes likeverdighet i dagens samfunn.

Det er et faktum at mange urfolks språk over hele verden har vært utsatt for trussel om utslettelse, ut fra tiltak som bygger på språkrasisme. Følgene er at urfolks språk er blitt redusert som en direkte følge av den politikk som er blitt ført. I Norge har kirke og stat gått sammen om monospråklige tiltak og innført monospråklige normer i all offentlig virksomhet. Dette er en direkte følge av den Europeiske statsbyggingen som hadde en ideologi og en struktur som var basert på prinsippene om at det skulle være en stat, et språk, et territorium, ett folk, en ensartet kultur og en religion. Spørsmålet er om og i hvilken grad disse prinsippene også idag preger den tenkning og mentalitet som er rådende, innenfor offentlig virksomhet og offentlig sektor i Norge.

Samisk kirkeråd mener at det i utredningen, i mye større grad i kunne ha vært stilt spørsmål ved rådende holdninger og mentale kart, med utgangspunkt i spørsmål om i hvilken grad fortidens ideologier og forestillinger er rådende. Det kan i større grad også stilles spørsmål ved hva det er som skaper den rådende motstand mot de positive endringer som en vet ville kunne ført til fremgang for de samiske språkene. Dette kan med fordel undersøkes i mye større grad, enn det som har vært mulig innenfor rammene av denne utredningen. De mononormative strukturer som preget statsbyggingen i Europa, kan indirekte har lagt føringer som har preget utviklingen for hele det samiske samfunn. Spørsmålet er hvordan dette gir seg utslag i dagens samfunn, og om det pågår prosesser i dag som er en direkte følge av tidligere tiders politiske føringer. Samisk kirkeråd vil her peke på at det i liten grad er tatt et offentlig oppgjør med de normene og den ideologi som lå til grunn for fornskingspolitikken. Det kan for eksempel sies at dette ble svært synlig under hele Den norske stat, og Den norske kirkes feiring av Grunnlovsjubileet. Den måten statens målsettinger knyttet til samene og andre minoriteter, ble omtalt på i den forbindelse, kan sies å være kritikkverdige. Dette kan i beste fall sies å være underkommunisert. Dette hadde vært en mulighet til å opptre forsonende overfor samene og de nasjonale minoritetene.

Samsik kirkeråd vil bemerke at utvalget i denne utredningen har valgt å ikke belyse forhold som har med mononormativitet og mangfoldsnormativitet å gjøre, i omtale av samiskspråklige forhold. Det eksiterer både enspråklige/monospråklige og mangfoldsnormative/ flerspråklige definisjoner, for eksempel innenfor faget lingvistikk. Det er helt avgjørende for forståelsen av praksis når en skal omtale språkrevitaliseringsprosesser i en urfolkssamfunns kontekst. Det kan være helt avgjørende for utfallet og resultatet, hvilke definisjoner som brukes. Urfolkssamfunnene har alltid vært preget av språklig mangfold og levd med flerspråklighet i sine samfunn. Mononormativiteten som i dag er rådende, må sies å komme fra de Europeiske statenes ideologier og kunnskapsnormer. Disse preget blant annet grunnlaget for og innretningen av fornskingspolitikken. Dette er ikke belyst tilstrekkelig i denne utredningen. Samisk kirkeråd vil peke på at dersom det ikke tas avstand fra de monospråklige normene, vil det i liten grad være mulig å revitalisere og utvikle mange samiske språk samtidig. Da vil det kunne bli definert som noe komplisert og omtalt som utfordrende, vanskelig og uoverskkelig.

Kap. 7 Ansvarsfordeling og organisering av samiske språk.

Utvalget har her kommet med forslag til myndighets- og rollefordeling mellom Sametinget, staten, kommuner og andre offentlige instanser.

I kap 7.7 *Utvalgets vurderinger*, pekes det på at det må gjøres en klargjøring av Sametingets rolle og myndighet, og særlig for språktiltak som departementene har ansvar for innenfor sine sektorområder. Dette gjelder for eksempel "Handlingsplanen for samiske språk". Det pekes på det forhold at denne planen i større grad må være forankret i Sametinget, fordi den i dag er departementets plan. Utvalget peker på at det må gå tydelig frem hvem som har ansvaret for å gjennomføre tiltakene i planen. Dette gjelder ikke minst innenfor opplæringssektoren (skole og barnehager). Det pekes på at Sametingets rolle må endres, fra i dag å være et organ som bare har overtatt statens tilskuddforvaltning, til i mye større grad være det organ som utformer politikken og foretar budsjettmessige prioriteringer i den forbindelse. Dette innebærer et større skille mellom Sametinget som forvaltningsorgan og Sametinget som politisk organ. Det som særlig nevnes er Sametingets innflytelse i utforming av innholdet i læreplaner i opplæringssektoren.

Samisk kirkeråds vurdering:

Denne fremstilling og forslagene som følger, støttes.

Forslagene i kap. 7.8 støttes i sin helhet.

Kap 8 Språkområdeordningen.

Utvalget gjør vurderinger som synliggjør at det er behov for økt fleksibilitet og mer differensierte regler. Dette synes å være dominerende og gir retning for hele utredningen og forslagene som foreligger.

En sentral vurdering er behovet for å endre dagens struktur med språforvaltningskommuner. Den andre sentrale vurderingen er det å åpne for muligheten for å frivillig kunne registrere samisk språk i folkeregisteret.

Utvalget foreslår også at både pitesamisk og østsamisk / skoltesamisk språk skal få en mer likeverdig behandling.

Samisk kirkeråd vurdering:

Samisk kirkeråd støtter i all hovedsak disse målene, men vil likevel stille det spørsmål om ikke også Kirkenes (En by i et område der det bor og har bodd både nordsamer og skoltesamer), og Fauske (som ligger midt i et område der det bor og har bodd både lulesamer og pitesamer), begge skulle vært innlemmet i det som benevnes som: "Storbykommuner med særlig ansvar for samiske språk"?

Forslaget om at Sametinget og staten sammen skal vurdere hvilke områder som skal innlemmes i den nye ordningen støttes, men Samisk kirkeråd mener at det bør tas forbehold om at de samiske institusjoner i mye større grad må ha mulighet til å bli hørt / bli bedt om å komme med innspill i beslutningsprosessene. Dette vil kunne bli ivaretatt gjennom det foreliggende forslaget om en faggruppe, forutsatt at den er sammensatt på en måte som gir måloppnåelse sett ut fra prinsippene om samisk selvbestemmelse.

Kap 8.5 Statistisk kunnskapsgrunnlag.

Dette kapitlet inneholder forslag om at samisk språkbruk skal kunne registreres på personnivå i folkeregistret gjennom en ordning med frivillig registrering hjemlet i folkeregisterloven. Det vises til § 12 i Sameloven, der Sametinget skal avgi rapport om språksituasjonen, og behovet for statistisk data for den samiske språkbruken, og dens utvikling.

Samisk kirkeråds vurdering:

Forslagene i kap 8.5 og 8.6 støttes. Til opplysning arbeidet det også med vurdering av om samisk språk også kan registreres i Den norske kirkes medlemsregister. Disse to forslagene har mye til felles, og prosessene vil kunne befrukte hverandre og synliggjøre et felles anliggende.

Kap 9. Samiskspråklig barnehagetilbud

Samisk kirkeråds vurdering: Kapitlet gir beskrivelser av dagens situasjon. Dette kapitlet har særlig relevans for de innledende merknader som Samisk kirkeråd har i denne høringsuttalelsen. Det gjelder vurderingene der det fremgår at samiske barn som har flere arenaer der de kan bruke samisk språk, i større grad enn andre tilegner seg språket. Da vil de kunne bruke sit eller sine samiske språk, både i uformelle sammenhenger, som spontan tale i lek og fritid og på offentlige arenaer som i barnehagen. Da vil ikke de samiske språkene stå i fare for å reduseres til opplæringspråk innenfor formelle institusjoner, og tape posisjon som et uformelt språk i hjemmene i det sivile samfunn. Dette er i svært liten grad, reflektert over og belyst i utredningen. Samarbeid mellom hjem og barnehage, og hjem og skole er i liten grad nevnt som betydningsfulle faktorer. Dette kan sies å være en faglig slagside, eller en mangel ved utredningen. Dette gjør at samisk trosopplæring, som er formelt forankret i Grunnlovens bestemmelser om at Den norske kirke er en folkekirke, heller er ikke nevnt. Dette bør rettes opp i lovforslagene, med styrking av Opplæringslovens bestemmelser om samarbeid mellom alle de opplæringsarenaer som barn inngår i gjennom livet, både de formelle og de uformelle. Dette fordi det er gjensidighet mellom dem, og de påvirker hverandre på en helt unik måte.

I kap 9.2 Gjeldende rett, peker utvalget på at Lov om barnehager inneholder bestemmelser i §2 tredje ledd, som pålegger barnehagen å ta et særlig hensyn til barnas alder, funksjonsnivå, kjønn, sosiale, kulturelle og etniske bakgrunn, herunder særlig samiske barns språk og kultur. Hensynet som her omtales gjelder barnehagens innhold og oppgaver. Det er her nedfelt at barnehagen er en pedagogisk virksomhet, og at barnehagen skal gi barn mulighet for lek og livsutfoldelse, meningfylte oppgaver og aktiviteter.

Samisk kirkeråds vurdering:

I den sammenhengen kan det være på sin plass å peke på at samiske barn i barnehagene i Norge har rett til et pedagogisk tilbud som tar hensyn til deres kulturelle og etniske bakgrunn. Dette til forskjell fra en ofte omtalt misoppfatning om at samiske barn *skal lære samisk språk i barnehagen*. Dette er lite omtalt, reflektert over og vektlagt i utvalgets vurderinger i dette kapitlet. I § 2 i Lov om barnehager pålegges barnehagene å ta særlig hensyn til barnets funksjonsnivå, og det må i den sammenheng pekes på at dette også gjelder for samiske barn. Samiske barn har som alle andre barn, også rettigheter knyttet til spesialpedagogisk hjelp. Dette er lite omtalt i utredningen.

Det synes ikke som om utvalget har funnet frem til kunnskaper om og i hvilken grad samiske barn har tilgang til samiske barnehagetilbud i kommunene. Det vises ikke til Sametingets evaluering av samiske barnehager, og rapporten som Nordlandsforskning har gitt ut i den forbindelse.

Det samme gjelder rapportene fra evalueringen av Sametingets spesialpedagogiske kompetansehevingsprosjekt 2004 – 2006. Disse rapportene viser til det forhold at samiske barn med ulike former for språkvansker, lærevansker, kommunikasjonsvansker eller andre former for funksjonssvikt i svært liten grad søkes inn i samiske barnehager, eller til samisk språkopplæring i skolen. Dette er ikke er drøftet i utredningen. Det pekes i rapporten på at de forhold som forårsaker dette, er knyttet til hvordan hjelpeapparatet i kommunene er innrettet. Både de spesialpedagogiske og de helsefaglige støttesystemene vil kunne ha en mononormativ tilnærming, som tilsier at de har en oppfatning om at barn med funksjonshemminger eller læreproblemer, ikke bør velge samisk, da det blir en tilleggsbelastning. (Sametingets spesialpedagogiske kompetansehevingsprosjekt 2004-2006; Evalueringsrapport). Disse forhold som har karakter av utstøting eller ekskludering, i mye større grad kan undersøkes på en mer systematisk måte. Det etterlyses i den sammenheng referanser til rapport fra Sametingets evaluering av samiske barnehager, som ble gjennomført av Nordlandsforskning.

Kap. 9.2. Utvalgets forslag og tiltak.

Samisk kirkeråds vurdering:

SKR slutter seg i all hovedsak til forslagene, men foreslår et tillegg til strekpunkt 3; som sikrer at de nevnte språkressursentrene må hjemles i § 2 i barnehageloven, og ha et pedagogisk faglig mandat og grunnlag for å kunne betjene barnehagene.

Kapittel 10 Samisk skole og videregående skole.

I kap. 10.2.2.1 Forholdet mellom Samelovens § 3-8 og Opplæringsloven.

Grunnoppplæringa (barne og ungdomsskolen) og videregående opplæring er hjemlet i Opplæringsloven, mens det kun er voksenoppplæringa som er hjemlet i Sameloven.

Samisk kirkeråds vurdering i forhold til kap 10.5 Utvalgets forslag til tiltak:

Samisk kirkeråd har ingen merknader til forslagene, med vil med dette peke på det bemerkelsesverdige at foreldre, foresattes, organisasjoners og alle andre uformelle opplæringsinstitusjoners rolle i det sivile samfunn, ikke er nevnt eller vurdert som en viktig faktor i barnas samiskspråklige utvikling.

Det finnes forskning som viser hvordan de uformelle sosialiseringsinstitusjonene har sikret at det finnes levende samiske språk og samisk kulturkunnskap knyttet til ulike praktiske forhold som gir livsgrunnlag i et samfunn, det være seg arbeidsfellesskapet, naboskapet, religiøse forsamlinger, slektsfellesskapet, osv, som representerer de uformelle samiskspråklige arenaer. (Hoëm, A. 1978 og 2010). Det samme gjelder for nyere ikke-formelle sosialiseringsinstitusjoner som idrett og andre fritidstiltak, samt Den norske kirkes og menighetenes samiske trosopplæring.

Kapittel 17. Rekruttering av personer med kompetanse i samiske språk og samisk kultur.

Samisk kirkeråds vurdering:

Det er svært positivt at utvalget vurdert hvordan dagens institusjoner og infrastruktur kan utnyttes bedre for å sikre og utvikle sørsamiske, lulesamiske og nordsamiske språk. Dette gjelder ikke minst forslagene om å forbedre og øke tilgangen på samiskspråklige tolker.

Hva gjelder kap 17.6. *Utvalgets vurderinger*, vil Samisk kirkeråd særlig vektlegge den betydning som Samisk høgskole har og har hatt, og peke på følgende: Utvalgets vurdering innebærer støtte til tolkeutvalgets forslag om å bygge opp en tolkeutdanning i de tre offisielle samiske språkene ved Samisk høgskole.

Denne tolkeutdanningen er svært viktig for samisk kirkeliv og muligheten for opprettholdelse av kompetanse og tradisjoner knyttet til "kirketolking". SKR gir sin tilslutning til forslagene i dette kapitlet. Dette er ordninger som Den norske kirke har behov for og som det er ønskelig å støtte. På side 211 foreslås det at Samisk høgskole skal få en sterkere rolle i forhold til kompetansegivende studietilbud med fokus på samisk språk og kultur i offentlig forvaltning. Et slikt tilbud ønsker også Den norske kirke å kunne benytte.

Kapittel 18. Utvikling og bruk av de samiske språkene.

Her vektlegges og vurderes situasjonen i det samiske samfunn, med hensyn til tilgang på tolker. (tolkeutvalget NOU 2014: 8. Tolking i offentlig sektor).

Samisk kirkeråd vil li den sammenheng bemerke at det ser ut til at det samiske samfunns behov for kirketolker ikke er nevnt i utredningen. Dette er lovbestemt etter Samelovens bestemmelser. Den norske kirke har fattet egne beslutninger om videreføring av denne rettigheten, i henhold til de bestemmelser som var gjeldende frem til 01.01.2017. Dette må derfor tas med når en ser på behovene som eksisterer i samfunnet for tolkning på generelt grunnlag.

Kapittel 19. Språkutvikling – et grenseoverskridende arbeid

Utvalget peker i kap 19.6. *Utvalgets vurderinger*, på forhold som har med normering av samiske språk å gjøre, og samarbeid på tvers av landegrensene som skal styrke utviklingen av de samiske språkene. Dette er et anliggende som Samisk kirkeråd er svært opptatt av

I den forbindelse må det her pekes på den funksjonen som bibeloversettelsene har hatt, og har for samiske språks utvikling og terminologisk standardisering. Samisk kirkeråd vil med dette peke på det allerde pågående arbeidet med samisk bibeloversettelse, fordi dette er et arbeid som kommer direkte inn under det som utvalget her omtaler som: " - å utvikle og styrke et fellessamisk språkarbeid som et grenseoverskridende samarbeid med en felles samordnet utvikling.

Utvalget foreslår at arbeidet med terminologiutvikling og normering skal være tydelig adskilt fra politisk styring. Dette støttes.

Det sies også at det er et stort behov for terminologiutvikling på de samiske språkene på flere samfunnsområder. Samisk kirkeråd vil i den sammenheng vise til, og opplyse om det pågående oversettelsesarbeidet i regi av "Det norske bibelselskap", med både nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk oversettelsesarbeid.